בס"ד

כתר תורה

כתר תורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

הרב יצחק יוסף שליט"א

העלון השבועי

פרשת ויצא תשפ"ז

מאמר השבוע

מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל - דרושים על הפרשה

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה.

ההולך ממקום תהיה הליכתו לאחת משתי סבות: א) בעבור צרכו ללכת למחוז חפצו. ב) להיותו נאלץ לעזוב מקומו. והנה לגבי ההולך למחוז חפצו שהעיקר אצלו ההליכה למקום מסוים, יכון עליו לשון "וילך", ולא לשון "ויצא", יען כי יציאתו אינה אלא טפלה אל העיקר והמוכרח להגיע אל המטרה אשר שם לו. אך לגבי העוזב מקומו בהכרח לנוס מפני רודף וכדומה, שהליכתו טפלה ליציאתו, כי העיקר אצלו להעתיק מקומו וללכת באשר יוליכוהו רגליו ללא יעד מסוים, עליו יאמר "ויצא", ולא "וילך". ושתי סוגי הליכות אלה נקבצו באו יחדיו ביעקב אבינו, א) שהיה מוכרח לצאת ממקומו ולברוח מפני המתנכל אליו להרגו, ב) כי היה מן הצורך אליו לבוא אל בית לבן אחי אמו, לקחת לו אשה מבנות לבן, וכמו שאמרו במדרש: "יש הולך אצל זיווגו, ויש שזיווגו בא אצלו, יצחק זווגו בא אצלו, יעקב הלך אל זיווגו". וא"כ גם היציאה וההליכה היו אצל יעקב תכליתיים ועיקריים. לכן פרט הכתוב את שניהם, "ויצא" יעקב מבאר שבע, "וילך" חרנה.

במדרש (ב"ר פט"ו סי' ד'): "מטרוניתא אחת שאלה את ר' יוסי בן חלפתא, בכמה ימים ברא הקב"ה את עולמו. אמר לה, בששה ימים, שנאמר: "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ" (שמות כ, יא). אמרה לו, ומה הוא עושה מאותה שעה עד עכשיו? אמר לה: הקב"ה יושב ומזווג זיווגים, בתו של פלוני לפלוני. אמרה לו: וזו היא אמנותו? הרי אף אני יכולה לעשות כן! כמה עבדים ושפחות יש לי לשעה קלה אני יכולה לזווגן! אמר לה, אם קלה היא בעיניך, קשה היא לפני הקב"ה כקריעת ים סוף. והלך לו ר' יוסי. מה עשתה, נטלה אלף עבדים ואלף שפחות שיש לה, והעמידה אותן שורות שורות, וגזרה אומר פלוני ישא את פלונית, ופלונית תנשא לפלוני. וזווגה אותם בלילה אחת, הבקר אור, והנה השכימו לפתחה בקול זעקה גדולה ומרה, העיפה עין עליהם, והנה שוד ושבר: זה מוחו פצוע, וזה עינו שמוטה, וזה רגלו שבורה. ותבקע הארץ לקולם. אמרה להם, מה לכם? זה אומר אין רצוני בזו, וזו אומרת אינני רוצה את זה, שלחה והביאה את ר' יוסי, ואמרה לו: אין אלוה כאלהיכם, אמת היא תורתכם, נאה ומשובחת, ויפה אמרת! אמר לה, ולא כך אמרתי לך, שקשה זיווגם כקריעת ים סוף, מה עושה להם הקב"ה, מזווגן בעל כרחן שלא בטובתן. זהו שנאמר: "אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות" (תהילים סח,ז), מהו בכושרות, בכי ושירות, המרוצה בזיווגו אומר שירה, ומי שאינו מרוצה בוכה. וכן נאמר בזיווגו של יצחק: "מה' יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או טוב, הנה רבקה לפניך קח ולך ותהי אשה לבן אדניך כאשר דבר ה'". (בראשית כד,נא).

ומספרים על הגאון ר' חיים מצאנז (בעל דברי חיים), היאך נעשה חתנו של הגאון ר' ברוך פרנקל תאומים (בעל ברוך טעם), מעשה שהיה כך היה. בנו בכורו של רבי ברוך, ושמו הרב יהושע השיל, נזדמן פעם לרגל מסחרו לעיר טרנוגרוד, מקום מגוריו של העילוי המצוין הגאון ר' חיים, כאשר נתפנה מעסקיו הלך אל בית המדרש ללמוד, ומצא שם את העלם ר' חיים יושב ושוקד על לימודו בעיון רב ובהתמדה גדולה, נגש אליו והתחיל לפלפל עמו בדברי תורה, ומיד נוכח שלפניו עילוי וגאון סיני ועוקר הרים. התעניין לדעת יחוס משפחתו, וכשנודעו לו פרטי יחוסו, עלה ברעיונו של יהושע השיל לדבר בו נכבדות ולשדכו עם אחותו רחל פייגה, אמנם ראה ר' יהושע השיל שהחתן העילוי צולע על ירכו, אולם לא הקדיש לכך כל תשומת לב, כי לדעתו גאונותו של העלם כיפרה על מומו. ולכן הריץ מכתב אל אביו הגאון ר' ברוך פרנקל, שהיה אז אב בית דין בעיר לייפניק, ובו בישר לאביו שמצא שידוך הגון עבור אחותו, ושהחתן הוא עילוי עצום וגדול בתורה וביראת שמים כאחד מגדולי הדור, והודיעו מי החתן ויחוס משפחתו, אך העלים במכתבו דבר המום של העלם, כי היה מאוד מעונין שהשידוך יצא לפועל ללא עיכובים והשהיות.

באותו פרק זמן שהה ר' אריה ליבוש, אביו של החתן העילוי הנ"ל, לרגל מסחרו, בעיר לייפניק, ונכנס לבקר את המרא דאתרא הגאון ר' ברוך פרנקל, ולשוחח עמו בדברי תורה, ויקר מקרהו, שבעת שהיה נושא ונותן בדברי תורה עם הגאון, נכנס הדוור ומסר את המכתב של ר' יהושע השיל שנשלח לאביו הגאון, הרב פתח את המכתב, ולאחר שקראהו פנה אל ר' אריה ליבוש בהתפעלות לאמר: ראה זה פלא, הרי זה מכתב מבני ר' יהושע השיל שמציע לי שידוך עם כבודו, האם מסכים כבודו לשידוך? ויען ר' אריה ליבוש, מה' יצא הדבר, והנני מקדם את השידוך בברכה ובשמחה. ואותו יום היה ט"ו בשבט.

המשך בעמ' 2

להקדשת העלון לברכה הצלחה
ורפואה ולעילוי נשמת יקיריכם
היכנסו לאתר כתר תורה ketertora.co.il
ולחצו על הלינק לתרומה. וכתבו בקשתכם

לשאלות בהלכה חייגו>
02-5408030
משעות הבוקר ועד 12:00 בלילה

סיפר לו הגאון ר' ברוך פרנקל, שזה כמה חדשים שמדברים נכבדות עבור בתו עם בנו של הגאון המפורסם רבי אפרים זלמן מרגליות (בעל בית אפרים), מעיר ברודי, ובהיות שטרם הגיעו לעמק השווה, הגביל ר' ברוך לר' אפרים, זמן, שאם לא יקבל ממנו תשובה חיובית עד ט"ו בשבט, יהיה ר' ברוך חפשי לשדך את בתו לאחר. ובהיות שעד עתה לא נתקבלה תשובה, ביקש ר' ברוך מר' אריה ליבוש שימתין עד הערב, ואם לא תתקבל תשובה חיובית מהגאון ר' אפרים, יגמור את השידוך עמו. ויפן ר' אריה ליבוש ויצא לעסקיו.

והנה איש בא אל המלון של עיר לייפניק, ביום ט"ו בשבט, והאיש היה שליח של ר' אפרים זלמן מרגליות להשיב תשובה חיובית אל הרב מרא דאתרא, אך להיותו עייף ויגע מן הדרך, הזמין סעודה ויין ישן, אכל ושתה לשכרה, ושכב קצת לנוח, כדי שיוכל תיכף לגשת אל הרב להודיעו על מתן התשובה, אולם מרוב עייפותו נרדם וישן עד קרוב לחצות הלילה, וכשהתעורר כבר היה מאוחר מדי לגשת אל הרב להטרידו, ודחה את הליכתו למחרת בבקר.

בליל ט"ז בשבט הלך ר' אריה ליבוש אל בית הרב לשאול אם נתקבלה תשובה מהגאון ר' אפרים זלמן, ויענהו ר' ברוך שלא באה שום ידיעה, ומכיון שהזמן המוגבל נסתיים, הוא מוכן לגמור את השידוך עמו. ועשו תנאים והתקשרו למזל טוב. למחרת בבקר כשבא האיש השליח אל ר' ברוך למלא את שליחותו לגמור השידוך עם ר' אפרים זלמן, ענה ר' ברוך, הן עבר המועד, אנכי קיימתי מוצא שפתי וחיכיתי עד אמש בלילה כמו שהגבלתי במכתב אל הגאון ר' אפרים זלמן, ומכיון שנוכחתי שאין קול ואין עונה כתבתי אמש תנאים עם ר' אריה ליבוש.

פלצות אחזה את השליח בשמעו את זאת, ויחר לו מאוד, ויספר לרב כי מאתמול היה נמצא בעיר, ורק מחמת עייפות הדרך נתמהמה לבוא, ובקש מהרב לבטל את התנאים שעשה עם ר' אריה ליבוש. אולם ר' ברוך השיב לו, לא אוכל לעשות כן, אלא אם כן יתרצה ר' אריה ליבוש לבטל את התנאים ולמחול עליהם. אבל ר' אריה ליבוש לא אבה לוותר, וטען: מן השמים זכו לי. והשליח נאלץ לחזור לברודי בפחי נפש, ונשארו התנאים שנעשו עם ר' אריה ליבוש שרירים וקיימים.

אולם כשנודע לבחורי הישיבה של הגאון ר' ברוך פרנקל, כי רבם עשה תנאים מבלי לראות פני החתן תחילה, ומבלי לתהות על קנקנו, השתוממו מאוד, והחליטו לשלוח שנים מבחורי הישיבה לעיר טרנוגרוד לתהות על קנקנו של החתן. כשחזרו השליחים נודע דבר מומו של החתן, כי הוא צולע על ירכו, וכל העיר היתה כמרקחה, פשיטא! שרחל פייגלה המשכילה והנבונה בת הרב תנשא לחתן חגר? ובבית הרב מהומה ומבוכה, הכלה מרירה בבכי, והרב חרה אפו בבנו ר' יהושע שלא גילה זאת מתחילה. ר' יהושע שהיה האשם העיקרי בכל העניין, ניחם את אביו והציע לו שיזמינו את החתן אל העיר לייפניק, ויבחן אותו, ויווכח שהוא באמת גאון גדול, עד שהמום לא יחשב כלל לעומת גדלו ותפארתו בתורה. ושהוא משוכנע שגם הכלה תסכים בסופו של דבר לשידוך. והרב הבטיח לבתו שאם לאחר שתראה את החתן לא תאבה להנשא אליו, לא יכוף אותה להתחתן למרות רצונה. ובזה נרגעה קצת.

בינתיים עשו בבית הכנות מתאימות לקבלת פני החתן שהוזמן לבוא לעיר לייפניק, והכל היו מלאים צפיה איך יתפתחו העניינים. והנה בא החתן ונודע לו שהכלה המיועדת לו מפקפקת בדבר נשואיה עמו בגלל מומו, נענה ואמר: ברצוני לדבר אתה דברים אחדים ביחידות, ורק לאחר מכן זכותה להחליט אם לשבט או לחסד. הכלה הסכימה לבוא אתו בדברים, ואחר שדיבר עמה נתרצתה אליו והחליטה להוציא לפועל את הנשואין. מה דבר עמה לא נודע בבירור. ויש אומרים: שביקש ממנה לגשת אל הראי ולהסתכל בהליכתה, הכלה הסתכלה היטב בראי בעת שניגשה אליו, והשתוממה לראות את עצמה כצולעת על ירכה. ואז אמר לה החתן: דעי כי כך נגזר עליך לפני שתיוולדי להיות בעלת מום כל ימי חייך, אך אני בן זוגך המיועד לך בקשתי רחמים מן השמים, שאת תהיי שלמה בגופך, ואני מקבל על עצמי את המום שלך. ונתקבלה עתירתי, ועוד את ממאנת בי? כששמעה הכלה את דבריו ניאותה להנשא אליו, והחתונה נערכה ברוב פאר והדר בעיר לייפניק. והעיר צהלה ושמחה.

האברך העילוי ר' חיים נשאר בבית חותנו וסמוך על שולחנו, ולמד עמו רוב הש"ס והפוסקים, ועל ידי התמדתו ושקידתו נתעלה מעלה מעלה לגאון ולתפארת. והגאון ר' ברוך פרנקל כשהשתעשע עם חתנו בפלפולא דאורייתא, והיה מתפעל משכלו הגאוני של ר' חיים היה מתבטא בבדיחותא: "אמנם לחתני רגל עקומה, אבל ניחן במוח ישר מאוד".

בגמרא (מועד קטן יח:), "אמר רב משום רבי ראובן בן אצטרובלי, מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים. מן התורה, שנאמר: "ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר" (בראשית כד,נ). מן הנביאים, שנאמר: "ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא" (שופטים יד,ד). מן הכתובים, שנאמר: "בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת" (משלי יט,יד). לכאורה מה יש צורך בכל שלשת הראיות הללו. אולם היות ובדרך כלל זיווגו של אדם נקבע על ידי שלשה דברים: על ידי שוויון בגיל, שוויון באופי והרגשה, ופעמים בגלל ממון. לכך אמר רב, שכשהשידוך נקבע ע"פ הקב"ה אין צורך בשלושת הדברים הללו, כי מלבן ובתואל אנו למדים שאין הגיל קובע כלל, שהרי בין רבקה ויצחק היה הבדל גדול בגיל, יצחק היה בן ארבעים שנה, ורבקה בת שלוש, או בת ארבע עשרה, (ע' תוס' יבמות סא: ד"ה וכן) כשנשאו זו לזה, ואף על פי כן מה' יצא הדבר.

אצל שמשון שהיה שופט של ישראל ונזיר אלהים מן הבטן, ואצל האשה מבנות הפלשתים, היו הבדלים עצומים באופי ובהרגשה, ושניהם שני עולמות נפרדים, ומה לכהן בבית הקברות? אף על פי כן נאמר: "ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא כי תואנה הוא מבקש מפלשתים". והיה זקוק שמשון לגיירה ולהכניסה תחת כנפי השכינה, כדי שיוכל לקחתה לו לאשה (כמ"ש הרמב"ם פי"ג מה' איסורי ביאה הי"ד). ללמדך שאם הדבר נקבע למעלה – אין עצה ואין תבונה נגד ה'. והפסוק השלישי בא ללמדנו שאף הממון והעושר אין להם השפעה כל כך גדולה, שהרי: "בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת".

מטרות העמותה

כולל אברכים | לימוד טעמי המקרא | בית הוראה | לימוד שירת הבקשות לילדים | קמחא דפסחא

הלכות ברכת ההודאות – סימן רי"ט

חלק ב'

כב חיילים הצונחים ממסוק וכדו', ורוצים לברך אחר כך ברכת הגומל, כדין הנוסע במקומות ששכיח בהם ההיזק, שמברך אפילו פחות משיעור פרסה, יש להם על מה שיסמוכו.

כג בכל חולי צריך לברך, אפילו אינו חולי של סכנה, ולא מכה פנימית, כל שעלה למטה וירד, צריך לברך. ואין צריך שיהיה רתוק למטתו שלשה ימים, אלא כל שהיה רתוק למטתו חייב לברך הגומל כשיתרפא. ולכן פצועי תאונת דרכים שנפלו למשכב, צריכים לברך ה גומל לאחר שיבריאו. וכל שכן מי שהיה חולה בכל גופו שכיוצא בו מחללין עליו את השבת על ידי גוי, שצריך לברך הגומל. אולם מי שחש בראשו, או במעיו, או בשיניו, ולא נפל למשכב, אין זה בכלל חולה, ולכשחלפו הכאבים אינו מברך הגומל. אלא אם כן היה לו חום.]

כד חולה עינים שיש בעיניו ציר או דמעות, או מוגלה, וסובל מכך, לאחר שנתרפא מברך הגומל בשם ומלכות. ואפילו אם לא עלה למטה. ומי שעבר ניתוח בעיניו, אף שלא הוצרך לאישפוז, צריך לברך הגומל.

כה מי שעבר ניתוח שבר, או טחורים, וכדומה, וכן כל ניתוח מן החלל ולפנים, לאחר שנתרפא צריך לברך הגומל.

כו מי שנתקף בחולי מידי פעם, מזמן לזמן, כל פעם שמחלים ונעשה בריא מברך הגומל, אף שהרופא אומר שחולי זה יחזור אליו.

כז מי שהתעלף והתעורר, אינו מברך הגומל, אלא אם כן נסע מעיר לעיר שיעור פרסה, שאז יברך הגומל ויכוין לפטור גם את מה שהתעלף. אולם מי שחלה בשפעת ונפל למשכב באופן שהוא גרם לעצמו החולי על ידי חוסר זהירותו, לכשיתרפא מחוליו צריך לברך הגומל בשם ומלכות, ככל חולה שנתרפא.

כח מי שניסה לאבד עצמו לדעת על ידי שתיית רעל מסוכן וכדומה, ועל ידי טיפול נמרץ שב לאיתנו והבריא, אינו מברך הגומל, שאין זה מברך אלא מנאץ. **]ילקו"י הל' ברכות עמו' תקפו[.**

כט מי שניצול מתאונת דרכים, לדידן אין לברך הגומל, אף אם היו עמו ברכב כאלה שנפצעו קשה, או ח"ו נהרגו באותה תאונה. וכן אין לברך בשם ומלכות שעשה לי נס במקום הזה, שאין מברכים אלא על נס שהוא יוצא ממנהג העולם, אבל נס שהוא מנהג העולם ותולדתו, כגון שבאו גנבים בלילה ובא לידי סכנה וניצול, אינו מברך. וטוב לברך בלא שום ומלכות. ואם שהו בנסיעתם מהלך שעה ורבע, יברכו הגומל על הנסיעה, ויפטרו את נס התאונה.

ל וכן מי שנכנס לשחות בים, והיה בסכנת טביעה וניצ ול, כיון שלא נפל למשכב אינו מברך הגומל. וכן מי שיצא למלחמה ונלחם, אף שהיה בסכנת נפשות, אינו מברך הגומל בחזרתו מהמלחמה בשלום, אלא אם כן נסע מעיר לעיר שיעור מהלך פרסה, שאז יברך הגומל על הנסיעה ויועיל לו גם עבור הצלתו מהמלחמה. ואם רוצה לכתחלה לנסוע מעיר לעיר כדי לברך אחר כך הגומל, רשאי לעשות כן, ואין זה בכלל האיסור

המשך בעמ' 4

שאלה

האם מותר ללמוד ולהתפלל בקברי הצדיקים, הן אותם שקבורים לבדם, הן אותם שקבורים בתוך בתי הקברות, ומה הדין בקבר שמוקף במחיצת גדר מכל צדדיו, כדוגמת קברו של רבי אלימלך מליז'נסק זצ"ל.

תשובה

בגמרא מסכות ברכות (יח.) המשמר את המת אע"פ שאינו מתו פטור מק"ש ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה. משמרו אע"פ שאינו מתו, מתו אע"פ שאינו משמרו. ומקשינן, מתו ומשמרו אין, אבל מהלך בבית הקברות לא, והתניא לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וספר תורה בזרועו וקורא ואם עושה כן עובר משום (משלי יז, ה) "לועג לרש חרף עושהו", התם תוך ארבע אמות הוא דאסור חוץ לארבע אמות חייב, דאמר מר מת תופס ד' אמות לק"ש, הכא חוץ לד' אמות נמי פטור.

ולכאורה מבואר בסוגיא דאין איסור לועג לרש בבית הקברות אלא כשהוא בתוך ד' אמות של מת, ולא בכל שטח בית הקברות. וכ"כ הבית יוסף אורח חיים סימן כג, דהא דתניא: לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וכו', דוקא תוך ארבע אמות הוא דאסיר, אבל חוץ לארבע אמות שרי. ומשמע בגמרא, דבית הקברות לאו דוקא, דאפילו חוץ לבית הקברות, תוך ארבע אמות של מת אסור. וכן כתב רבינו הטור בסימן מ"ה.

המשך בעמ' 4

להכניס עצמו לידי סכנה, כיון שכן הוא דרך העולם לנסוע ממקום למקום.

לא והוא הדין בזה למי שפרצו שודדים לתוך ביתו, ושדדו את כספו, והיה בסכנת נפשות, שאינו מברך הגומל.

לב מי שנפצע בתאונת דרכים, והוצרך לאישפוז בבית החולים ואחר שהחלים מחוליו לא חזר לקדמותו לגמרי, אלא הפך לבעל מום קבוע, כגון קטוע רגל ל"ע, וכדומה, כל שנתרפא והוא בכח ובריאות, יברך ברכת הגומל בשם ומלכות.

לג מי שחש כאבים באיזה אבר מסויים מחמת נפילה וכדומה, או מחמת תאונת דרכים, ולא נפל למשכב ולא חלה, אינו מברך הגומל. וכן מי שחש כאב ברגליו והוצרך לשכב איזה ימים כדי שיוכל ללכת בלי כאבים, אינו מברך הגומל, אלא אם כן חלה בשביל זה. ואפילו מי ששבר את ידו והוצרכו להניח על ידו גבס, או תחבושת, אינו מברך הגומל.

לד חולה שיש בו סכנה, כגון מי שהיתה לו מכה פנימית וכדומה, או מי שקיבל התקף לב ל"ע והיה בסכנה, וכדומה, אף שלא עלה למטה, או שירד מהמטה בו ביום, לכשיתרפא צריך לברך הגומל.

לה מי שהיה חולה ונתרפא, ובטרם הספיק לברך הגומל חלה שנית, לא יברך הגומל עד שיתרפא שנית, ולכשיתרפא יברך ברכה אחת ויפטור בה את כל חיוביו. וכן מי שנסע מעיר לעיר מהלך פרסה, ובטרם שהספיק לברך הגומל נפל למשכב, אינו מברך הגומל על הנסיעה אלא לאחר שיבריא ממחלתו.

לו מי שחלה ונתרפא, או שנפצע בתאונת דרכים, וכדו' והבריא, ולא הספיק לברך הגומל ומת לו אחד משבעה קרובים שחייב להתאבל עליהם, רשאי לברך "הגומל" בתוך שבעה ימי אבלות. ואם יש ספר תורה בבית האבל, יברך בין גברא לגברא. אך לא יעלה לספר תורה. ואם אין שם ספר תורה, או שיברך בפני עשרה, או שיברך בשבת של השבעה, בבית הכנסת, בין גברא לגברא.

לז מה שיש נוהגים להסמיך את תפלת הדרך לברכה על איזה דבר מאכל, אין זה מעיקר ההלכה, אלא ממדת חסידות וזהירות בעלמא.]תוס' פסחים קד: ילקוט יוסף, דיני ברכות עמוד תקפט[.

לח מי שרגיל לנסוע מעיר לעיר מידי יום למקום עבודתו, או שהוא נהג ציבורי המסיע אנשים מעיר לעיר מידי יום ביומו, ושוהה בנסיעתו שעה וחומש, נכון שיברך הגומל אחת לשבוע, ביום שבת, ויפטור את כל הנסיעות שנסע במשך השבוע. אבל תפלת הדרך יש לו לומר בכל יום בתחלת הנסיעה מעיר לעיר, כשיצא מהעיר והחזיק כמה רגעים בדרך.

ומה שכתב הבית יוסף שכ"כ הטור בסימן מה' כוונתו שגם מחוץ לבית הקברות איכא איסורא תוך ד' אמות. אובל במה שמשמע מדברי הבית יוסף שבתוך בית הקברות אין איסור אלא תוך ד' אמות, לכאורה מלשון הטור לא משמע כן שכתב בסימן מה' וז"ל: אסור ליכנס בהן לבית הקברות או לתוך ד' אמות של מת כשהן בראשו. ע"כ. ומשמע דבכל שטח בית הקברות איכא איסורא.

וכן הוא לשון הרמב"ם (תפילין ד, כג) שכתב וז"ל, לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו, ואפילו בתוך ארבע אמות של מת, או בתוך ארבע אמות של קבר, צריך לחלוץ תפילין עד שירחיק ארבע אמות. ע"כ.

והב"ח בסימן מה הקשה על דברי הטור שנקט כלשון הזה דמשמעות דבריו דאיכא איסורא בכל שטח בית הקברות ואין זה במשמעות הסוגיא, ולפיכך פירש הוא בדעת הטור דמה שכתב לתוך ד' אמות של מת אין כוונתו דבתוך בית הקברות איכא איסורא ביותר מד' אמות, אלא לרבותא דאף כשהוא אצל מת שמוציאין אותו לקבורה ועדיין לא קברוהו דהוא אמינא שצריך להרחיק יותר מד' אמות, (עיין בית יוסף יורה דעה סימן שדמ בד"ה אין אומרים בפני המת) ולזה כתב דדי בריחוק ד' אמות גרידא, ולעולם גם בתוך בית הקברות אין איסור אלא בתוך ד' אמות.

ומעתה גם לשון השולחן ערוך אורח חיים (סימן מה סעיף א, וכן הוא ביורה דעה סימן שסז סעיף ב-ג) שכתב כהטור וכהרמב"ם יתפרש על דרך זה. והבן.

ובעולת תמיד (שם סק"א) פסק כהב"ח. ובט"ז (שם סק"א) פירש דברי הטור בעניין אחר וכתב, וע"ל דהטור ס"ל דודאי עיקר האיסור הוא תוך ד"א לקבר אלא משום גדר לא יכנס לבה"ק ותפילין בראשו דשמא יתקרב לתוך ד"א של קבר ולאו אדעתיה וכמ"ש בנזיר סחור סחור לכרמא לא תקרב ומ"מ אי מקלע והלך לביה"ק והוא חוץ לד"א ודאי חייב לקרות ק"ש דדוקא להחמיר אמרו שלא יכנס כלל. ע"ש. ובמאמר מרדכי כתב דסתם בית הקברות מלא בקברים ומסתמא העומד שם הוא בקירוב ד"א לקברים ולכן סתם מרן לאסור בבית הקברות.

אולם המגן אברהם שם כתב, ואפי' תוך של ביה"ק אסור ולזה נתכוון הב"י בסי' כ"ג וכ"ה כוונת הגמרא. ע"ש.

המשך בעמ' 5

וביאר כוונתו במחצית השקל דמה שכתב הבית יוסף דבבית הקברות חוץ לד' אמות שרי, היינו חוץ "לגדר" בית הקברות ולא בבית הקברות ממש. וכ"כ בלבושי שרד שם דכיון שהוקצה השטח לבית הקברות איסורא איכא בכולו אף חוץ לד' אמות.

ובספר נהר שלום (מהר"ש וינטורא) כתב לחלק אם עומד בין קבר לקבר דאסור גם חוץ לד"א, אבל כשעומד בסוף הקברים ממש אין איסור אלא בתוך ד"א. וכ"כ המשנה ברורה (סימן מה סק"א) ומקורו מהנהר שלום וכמו שכתב כן בביאור הלכה בסוף ד"ה אסור ליכנס לביה"ק. וכ"פ הראש"ל הרב דוד יוסף שליט"א בהלכה ברורה (חלק א סימן כג הלכה ד', וע"ש בבירור הלכה ב') מעיקר הדין, וסיים שטוב להחמיר בכל שטח בית הקברות, אולם מוחץ לגדר התיר אפילו בתוך ד' לקברים כיון שהגדר חוצצת. ע"ש. ולעיל הבאתי דברי המחצית השקל דמשמעות דבריו דאף חוץ לגדר בית הקברות צריך להרחיק ד"א מהקברים. אכן מפורש בדברי השו"ע ביורה דעה (סימן שסז סעיף ו) להתיר אפילו בתוך ד"א שכתב שם, כיון שהרחיק ד' אמות קורא ומתפלל ואפילו רואה הקבר או בית הקברות ואם יש שם מחיצה מותר אחר המחיצה סמוך אפילו תוך ד' אמות לקבר. ע"כ. וכ"כ בשולחן ערוך הגר"ז סימן מה. ע"ש.

ולפי זה העולים אל קברו של הצדיק חסידא קדישא בעל הנועם אלימלך אשר הוא בתוך שטח בית הקברות ובנו מכל צדדיו בית סגור לגמרי שחולק רשות לעצמו ומפריד אותו מבית הקברות וכשנכנסים אל הבית, הקבר שבתוכו גם כן מוקף בגדר ברזל מכל צדדיה ככלוב, ונועד להגן על הציון, ובכה"ג אין חשש כלל ללמוד ולהתפלל שם אפילו סמוך לד"א של הגדר.

ועתה נבוא לדון בשאר קברי הצדיקים אשר אצלם מחיצה.

נאמר בדברי הימים (ב, פרק ל"ב פסוק ל"ג) וישכב יחזקיהו עם אבותיו ויקברהו במעלה קברי בני דוד וכבוד עשו לו במותו כל יהודה וישבי ירושלם וימלוך מנשה בנו תחתיו. ואיתא בגמרא בבא קמא, (טז:) "וכבוד עשו לו במותו", מלמד שהושיבו ישיבה על קברו.

וכתב ע"ז הנימוקי יוסף בשם הרמ"ה שאע"פ שאמרו בברכות יח. לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וס"ת בזרועו ויקרא ויתפלל משום לועג לרש, זהו דוקא כשעושה כן לעצמו כאדם הקורא בתורה, אבל אם עושה כן לכבוד המת, כגון בני ישיבה שעושים כן לכבוד רבם, אין בזה משום לועג לרש. והתוספות והרא"ש כתבו, שמה שהושיבו ישיבה על קברו היינו חוץ לארבע אמות. ע"כ.

והבית יוסף יורה דעה (סימן שדמ) הביא פלוגתא זו, וכתב על זה, ורבינו הגדול מהרי"א בביאורו לטא"ח הביא דברי נ"י וכתב על דברי הרמ"ה שע"ז סמכו לומר פסוקים בב"ה ודרשה למתים עכ"ל וכך הוא גם היום מנהג פשוט וכדברי הרמ"ה ז"ל. ע"ש. ובשו"ת יחוה דעת חלק ו סימן ה הביא עוד שכ"כ בשו"ת מהר"י הלוי אבן מיגאש (סימן מז)

אבל הרמב"ן בתורת האדם (ענין התחלת אבלות דף נ סע"ב) כתב שיש להרחיק ד' אמות כדי לומר קדיש. ע"ש. הרי דאף שהקדיש לכבוד המת הצריך להרחיק ד' אמות. וכ"כ הטור יורה דעה שימן שעו.

ובשולחן ערוך סימן שדמ סעיף יז כתב, מותר לומר פסוקים ודרשה לכבוד המת בתוך ארבע אמותיו או בבית הקברות. והוא כמש"כ בבית יוסף בשם מהר"י אבוהב. וכ"פ עוד בשו"ע שם סימן שסז ס"ג דלכבוד המת שפי"ד. וכ"כ מרן החיד"א בשיורי ברכה (סימן שדמ סק"ז) שהן עוד היום המנהג ברוב תפוצות ישראל לדרוש וללמוד בדברי תורה בפני המת ועל הקבר לכבודו ולמנוחתו, וסמכו בזה על הרמ"ה ומהרי"א וכפסק מרן השו"ע. ע"ש.

ובחזון עובדיה אבלות חלק ג עמוד ריא כתב, המבקרים בבית הקברות וקוראים תהלים או ששונים כמה משניות ליד הקברות יאמרו לפני כן: "לעילוי נשמת כל מתי ישראל הקבורים כאן, ובפרט לפלוני בן פלוני הקבור כאן". ובזה יהיה מותר לקרות ולשנות מאחר שזה נעשה לכבודם ואין בזה משום לועג לרש. ע"ש.

והנה כתב הרמ"א אורח חיים סימן תקפא סעיף ד, ויש מקומות נוהגין לילך על הקברות (בערב ראש השנה) ולהרבות שם בתחינות. (מהרי"ל) והקשה ע"ז החיד"א במחזיק ברכה (או"ח סימן תקפז סק"ז) מדברי הריטב"א בחידושיו לתענית (טז.) שכתב שאין

המשך בעמ' 6

מטרות העמותה

כולל אברכים | לימוד טעמי המקרא | בית הוראה | לימוד שירת הבקשות לילדים | קמחא דפסחא

להתפלל על הקברות משום לועג לרש אלא מחוץ לבית הקברות. ונשאר בצ"ע. אולם בשו"ת יחוה דעת (חלק ו סימן ה בהערה) כתב דלק"מ דדברי הריטב"א בתפלה של חיוב, והרמ"א מיירי בתחנות ובקשות שמתפלל לה' שיעתר לבקשתו בזכות המתים. ע"ש. נמצא שבתפילות של חיוב אין היתר כלל להתפלל תוך ד"א.

והנה בספר חסידים סימן תתשכט כתב שרבינו הקדוש היה נראה בבגדי חמודות בכל ליל שבת אחר פטירתו, והיה פוטר בני ביתו מקידוש, כי הצדיקים נקראים חיים, ולא כשאר מתים שהם חפשים מן המצוות. ע"ש. ולפי זה כתב החיד"א בספרו שם הגדולים (מערכת ר' אליעזר בר נתן אות קצט) ליישב המנהג שמתפללים בזייארה (השתטחות) אצל קברי הצדיקים, והרי אין להתפלל ולקרות קריאת שמע בתוך ד"א של מת, ולדעת הרמב"ם אף בדיעבד לא יצא, ולדברי ספר חסידים יש ליישב דצדיקים במיתתם קרויים חיים.

אולם ביחוה דעת שם חלק על זה ושאין להקל להתפלל תפילת חיוב אצל קברי הצדיקים, ואין ללמוד מהא דרבינו הקדוש שפטר בני ביתו בקידוש מאחר והיה נראה אליהם כמו בחיים חיותו ממש, משא"כ בשאר צדיקים הנחים על משכבותם אין להתפלל תפילת חיוב אצלם.

ויש מקילים בכל זה על פי דברי הגאון הנצי"ב בספרו העמק שאלה (סימן יד אות ו) דכיום נהגו להעמיק הקבר יותר מעשרה טפחים ונחשב כרשות אחרת, ובימי חכמי התלמוד לא נהגו להעמיק הקבר כל כך. ע"ש. אולם ביחוה דעת שם חלק על זה על פי דברי הכף החיים (סימן כג אות א) שזהו בשביל הנפש שעל הקבר. ע"ש. וע"ע בחזון עובדיה אבלות חלק ג עמוד ריא שכתב לצדד כהעמק שאלה בצירוף מש"כ שם שכל שאומר שלומד לכבוד המת אין בזה לועג לרש. ע"ש.

והנה ישנם קברי צדיקים שאין בהם חשש כגון קבר רשב"י ורבי אלעזר בו, היות והם קבורים במערה מתחת למבנה הנמצא ממעל והמצבה שיש באותו המבנה אינה כלל מצבת קבורת רשב"י ורק מכוונת מעל מיקום הקבר, וכן הוא בקבר דוד המלך, וגם בקבר רבי מאיר המצבה רק מכוונת כנגד מקום קברו ואין מקום הקבר כלל באותו הבית אלא מעט תחתיו בצידו מחוצה לו, ובהם מותר לכתחילה ללמוד ולהתפלל אפילו תפילות החיוב. אולם בקברי צדיקים שהקבר עצמו סמוך אלינו וכדוגמת ציון שמואל הנביא וציון שמעון הצדיק, אין להתפלל שם תפילת חיוב, אולם ללמוד שם שפי"ד וכנ"ל ויאמר שהלימוד לעילוי נשמת הצדיק אשר קבור שם.

ואם יש מחיצה בינו ובין הקבר גם כן אין חשש כלל ללמוד ולהתפלל שם. וכך יש לנהוג לענין תפילת חיוב בקבר רחל כהיום שהציון עצמו נמצא בבנין הישן והעתיק, ופתחו בו כמה פתחים לאולם רחב הסמוך לו וישנה מחיצה גמורה בינם ובין הציון ולכן יש להקפיד לערוך התפילות חוץ לחדר שהציון שם.

וראיתי להרב מנחת אלעזר (ח"ג סי' נג) שכתב שבקבר רחל שהיא אשה יתכן ומותר ללמוד, שהרי לא התחייבה בלימוד תורה, ובכלל במערת המכפלה וקבר רחל וקברי השבטים שהיו לפני מתן תורה אין איסור בדבר כיון שלא התחייבו בלימוד תורה. ע"ש. והביאו הרב ציץ אליעזר. (ח"י סי' י אות ו) אולם בגשר החיים (ח"א פרק כט אות יא) כתב, שבקבר רשב"י ורבי מאיר בעל הנס, ידוע שהם קבורים למטה, ומקום התפילה היא מקום בפני עצמה, אך בקבר רחל ראוי להתפלל בחוץ ואין לסמוך על ההיתר שהיא אשה וקודם מתן תורה, וכפי שנהג רבה של ירושלים הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל כשפקד את קבר רחל, ארגן מנין בחוץ. ע"ש.

הלכך למסקנה:

אין ללמוד בבית הקברות, ואם הוא בקצה בית הקברות ובמרחק ד"א מהקברים יש להקל, וטוב להחמיר לעמוד אחר גדר בית הקברות ובכה"ג מותר ללמוד ולהתפלל אפילו בתוך ד"א לקבר. ובמקום שהקבר מוקף במחיצה, או שהקבר אינו נמצא כלל באותו החדר אלא במערה אשר תחתיו יש להתיר בזה. וכן מותר ללמוד לכבוד המת, וכל שיאמר שהלימוד הוא לעילוי נשמת מתי ישראל ובפרט לפלוני בן פלונית הדבר מותר, ודוקא לענין לימוד אבל לענין תפילת חיוב הדבר אסור בהחלט.

בברכה

אלון בן שבת

מטרות העמותה

כולל אברכים | לימוד טעמי המקרא | בית הוראה | לימוד שירת הבקשות לילדים | קמחא דפסחא

שרי המאה מן המזרח
הרב יוסף חיים בן שבת

הרב אברהם אזולאי זצ"ל

מִי הוּא זֶה אֲשֶׁר נָס וְנִצַּל מֵאֲנִיָּה טוֹבַעַת בַּיָּם, וְחָשַׁף וְגִלָּה אֶת 'אוֹצְרוֹת חַיִּים' הַגְּנוּזִים בָּעָפָר, מִלֵּט נַפְשׁוֹ מִמַּגֵּפַת חֶבְרוֹן וִירוּשָׁלַיִם וְהִשְׁתַּכֵּן בָּעִיר עַזָּה.

הַמְּקֻבָּל שֶׁיָּרַד לִמְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה, הֵשִׁיב אֶת חֶרֶב הַפֶּחָה וְשָׁמַע מֵהָאָבוֹת: "מָחָר אַתָּה עִמָּנוּ", הֲלֹא הוּא הַקָּדוֹשׁ רַבִּי אַבְרָהָם אֲזוּלַאי זַצַ"ל.

הרב אברהם אזולאי זצ"ל. ראשית סיפור חייו בעיר פאס שבמרוקו, שם נולד לאביו מרדכי אזולאי. הוא היה בן למשפחה שעל פי המסורת שורשיה בחבל קסטיליה שבספרד. מפאס עתידה הייתה דרכו להוביל אותו אל ארץ ישראל, דרך תלאות ונדודים המתוארים בהמשך. (אציין, כי היו כמה אשר נקראו בשם אברהם אזולאי).

ספר
חסד לאברהם
ווילנא

בעקבות הצרות שעברו יהודי פאס מידי שכניהם המוסלמים, ובצֵלן של שנות הרעב והמגפות הנוראות, החליט רבי אברהם לעלות לארץ ישראל. מאחוריו נותרה עיר הולדתו, ולפניו הייתה הדרך אל הארץ שאליה ביקש להגיע. עמו נשא את כתביו, פרי עמל של שנים. אך כך רצה הנותן בים דרך: במהלך המסע טבעה האונייה, ועמה אבדו כל אותם כתבים שעמל עליהם זמן רב. מן האסון הכבד נותר רבי אברהם עצמו בחיים, תלי"ת. אמנם כתבי ידו שקעו בים, אך הוא ניצל והמשיך בדרכו. וכאות תודה לקב"ה על הצלתו החל לצייר מאז את חתימתו בצורת אונייה, זכר לאותה דרך בים, שבה איבד את כתביו וניצלו חייו.

רבנו למד את תורת הקבלה אצל רבי חיים ויטאל, וגם עם בנו, רבי שמואל ויטאל. לצד לימוד זה הושפע רבות גם מתורת הקבלה של הרמ"ק. אל פרק זה בחייו נקשר גם סיפורם של כתבים גנוזים, שעתידים היו לשוב ולהיחשף.

לפי המסופר בהקדמת הספר "אוצרות חיים", יצאו רבי אברהם אזולאי ורבי יעקב צמח אל קברו של רבי חיים ויטאל בסוריה. שם עשו ייחודים, עד שקיבלו ממנו רשות לחפור בקברו ולהוציא את כתביו שהיו גנוזים בו. כך, על פי המסופר, הוצאו מן העפר כתבים שנשמרו במעמקי הקבר. אחד מהם היה הספר "אוצרות חיים", שהוא בעצם מהדורה בתרא לספר "עץ חיים". סיפור זה מצטרף לתיאור דרכו של רבי אברהם בעולם הקבלה ולזיקתו לתורתם של המקובלים שמהם למד והושפע.

עם הגעתו ארצה התיישב בחברון, עד שבשנת 1619 (ה'שע"ט) פרצה מגפת דבר איומה בחברון, שמחמתה נאלץ הרב לעזוב את העיר ולעבור להתגורר בירושלים, ומהפח אל הפחת, פרצה המגפה גם בעיר הקודש ירושלים, אז הוכרח לעזוב שנית את העיר ועבר להתגורר בסביבות העיר חברון לתקופה קצרה, שם נדר נדר שאם יזכה לשוב לעירו חברון יפרסם בה את חידושי התורה שכתב במשך השנים בשקידות העיון ובטירחא יתירה.

לבסוף הישועה הגיעה לו ממקום אחר, כאשר פסקה המגפה בעיר עזה. וביו"ט אב אותה שנה עבר רבי אברהם להתגורר זמנית בעיר עזה, ושם כתב את ספריו "חסד לאברהם" ("לזכור חסדי ה' אשר גמלני ומחרב מלטתני") ו"בעלי ברית אברם". באותה העת בעיר עזה שימש המשורר המקובל המפורסם רבי ישראל נג'ארה כרב הקהילה היהודית, שאף כתב שיר קצר לכבוד אחד מספריו. עם סיום המגפה חזר לחברון, ושם בילה את שארית חייו.

פטירתו

על פטירתו נפוצה אגדה, שמופיעה גם בספר "זיכרון ירושלים".

לפי המסופר, בשנת ה'ת"ד (1643), בא הפחה מאיסטנבול לבקר בחברון ובמערת המכפלה, וכשהציץ פנימה למערה התת קרקעית נפלה חרבו היקרה לתוכה. הפחה הוריד אל המערה את משרתיו באמצעות חבלים, אולם הם מתו לפני שהספיקו להשיב את החרב. בשל כך גזר על היהודים להיכנס להוציא את החרב מהמערה. היהודים ערכו גורל, ורבי אברהם אזולאי נבחר לבצע את המשימה. טבל הרב במקווה ובמשך לילה שלם למד ועסק בקבלה. הבוקר אור, וביקש הרב מחבריו שיתפללו עליו שלא יאונה לו רע והלך למערה, שם קשרו אותו בחבל וירד פנימה. לאחר שמצא את החרב, קשר אותה אל החבל והחזירה למעלה. הוא נכנס עמוק יותר למערה, שהיא אחד מפתחי גן עדן, וראה שם את אליעזר עבד אברהם. זה האחרון הובילו פנימה אל גן עדן, ושם ראה את האבות. בשל הפחד שאפף אותו, הוא התעלף, ולאחר שהריח בשמים, קם וסיפר לאבות על סיבת בואו. מכיוון שראה כי זהו גן עדן, לא רצה לצאת מתוכו, והאבות אמרו לו ש"זה אינו אפשר. עכשיו צא, ומחר אתה עמנו". רבי אברהם אזולאי הועלה מהמערה בחבלים, ושב לביתו שמח, וכל הלילה דרש בפני חבריו בקבלה. עם שחר טבל במקווה, לבש תכריכים, קרא "שמע ישראל", ונפטר. בן נינו רבי חיים יוסף דוד אזולאי לא מזכיר את האגדה בחיבוריו.

מערת ציון קברו של רבי אברהם אזולאי בבית העלמין העתיק בחברון.

תמצית מההלכה היומית
הרב אברהם כהנא

ביצד יעקב שיקר: על השאלה של יצחק את יעקב: מי אתה? עונה יעקב: "אנכי עשו בכורך" (בראשית כז,יט). מפרש רש"י שיעקב לא שיקר, אלא אמר: אנכי הוא המביא לך, ועשו הוא בכורך. בספר מכתב מאליהו (חנוכה ופורים, אמת ושקר לפי תכלית הדברים), מפרש שהורגלנו שאמת היא כשמספרים את העובדות כמו שאירעו ושקר הוא כשמשנים מזה, אבל למעשה, האמת היא מה שמביא לטוב ולרצון הבורא, ושקר הוא מה שנותן הצלחה לעסקיו של שר השקר. כעין אדם שהשעון שלו ממהר ושואלים אותו 'מה השעה אצלך?' שיאמר את השעה האמיתית (הרב נבנצל).

יעקב איש תם: אנו חיים בדור של עשיו, של יודע ציד בדרך שקר ובאונאה, העולם נוהג לחיות את הרגע וכולם עטופים במסכות השקר והחנופה. זה עולם הגשמיות, רוצים הכל, מיד, עכשיו ובקלות. לא כן דרכו של יעקב: "איש תם יושב אהלים" זה האידיאל עולם הנצח. לטהר את העולם מהשקר והרע שהפך לחלק מהאדם הנכנע אליו. תורת ישראל היא האמת המוחלטת ודרכה יתעורר העולם ויגיע לחקר האמת (ברוח הזמן, בראשית, עמ' 185).

קידוש על מיץ ענבים: מיץ ענבים המכונה אצל חז"ל: "יין מגיתו', כשר לקידוש אע"פ שאינו משכר ברכתו הגפן שראוי לצאת ממנו יין המשכר (שו"ע או"ח רעב,ב), למרות שהיום בתעשיית המזון, לעולם לא יבוא המיץ ענבים לידי 'יין המשכר', מכיוון שהיתה לו 'שעת הכושר' ונקרא שמו יין בתחילה, לא פקעה ממנו ברכתו (מנחת שלמה א,ד), וניתן לכתחילה לקדש עליו אם לא עירבו בו מים וסוכר ומיני תמציות (הלכה ברורה ערב,י).

שאלה לרב מעניין אחר שעוסקים בו: הלכה היא, שאין שואלים את הרב שאלה אחרת מעניין אחר שהם עוסקים בו כדי שלא יתבייש (שו"ע יו"ד רמו,יב). יש מקילים במקרים הבאים: א. מכיוון שלימוד הלכות שבת הוא תדיר, לכן כל תלמיד השואל ממסכת שבת, הרי הוא בגדר שואל כענין ועל רבו להקדים תשובה לשאלתו קודם לשאר תלמידיו (הקדמה לספר טל אורות הקדמון). ב. מותר לשאול פסק הלכה, כל האיסור לשאול את טעם ההלכה (הר צבי או"ח ב,יא).

איסור עבודת בית המקדש בשכרות: נאמר בתורה: "יַיִן וְשֵׁכָר אַל תֵּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמֻתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם" (ויקרא י,ט). מכאן שכל כהן ששתה יין אסור לו לעבוד בבית המקדש, ואם נכנס ועבד עבודתו פסולה וחייב מיתה בידי שמים. אם הכהן השתכר משאר המשקים המשכרים אסור להיכנס למקדש, ואם נכנס ועבד הרי זה לוקה ועבודתו כשרה, כמו כן אסור לכל אדם להורות הלכה כשהוא שתוי אפילו משאר דברים המשכרים (רמב"ם ביאת מקדש א,א-ג).

ברכת כהנים לאחר שתיית מיץ ענבים: כהן שעובד במקדש, אסור בשתיית יין וגם אסור בשתיית מיץ ענבים ואם שתה יין מגתו ועבד, הרי הוא פטור ואינו מחלל את העבודה (רמב"ם ביאת מקדש א,א). באשר לברכת כהנים אחר שתיית מיץ ענבים, הסכמת האחרונים להתיר לכהן לשאת כפיים, שנשיאת כפיים יותר קלה מעבודת המקדש, ולכן דברים שנאסרו במקדש כאיסורא בעלמא מותרים בנשיאת כפיים לכתחילה (משנ"ב קכח,קלט), יש מי שרצה לאסור מטעם שהגמרא השוותה בין נשיאות כפיים לבין נזיר (מג"א קכח,נה), אבל הקשו עליו רוב האחרונים (מחצית השקל קכח,נה).

השתמשות במשי לדברים שבקדושה: [חוט המשי נוצר באמצעות הפרשת נוזל חלבוני מבלוטות מיוחדות בגוף הזחל, אשר נקרש במגע עם האוויר והופך לסיב יציב]. בגמרא מבואר שלא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד (שבת כח,ב). לא מצינו משי במלאכת המשכן, משום שהוא יוצא מגוף התולעת, ולא הוכשר למלאכת שמים אלא דבר טהור (ר' בחיי שמות כה,ג). על פי זה, יש אומרים שלכתחילה אין לקחת טלית העשויה ממשי, משום שאינו מן המותר בפיך (תורה לשמה ד), אבל מעיקר הדין מותר, משום שהיא תשמיש מצווה ולא תשמיש קדושה (מנחות לט,ב).

כפיה על מצוות עשה: לבית דין יש סמכות להפעיל לחץ על אדם המסרב לקיים מצוות עשה מהתורה עד שיסכים לקיים אותה, כמו בניית סוכה או נטילת לולב, צדקה (רמב"ם מתנות עניים ז,י) וכו'. לכלל זה, יש יוצאים מן הכלל, לדוג' אם זו מצווה שמתן שכר בצידה [כמו כיבוד הורים] (חולין קי,ב) בית דין אינו מתערב וכופה עליהם. היום גם בזמן הזה יש לבית דין סמכות (קצוה"ח ג,א), והכפיה בחוק מוגבלת בעיקר בדיני משפחה. יש אנשים שעושים את המצוות מתוך הכרח, אבל יש לדעת, שהעיקר הוא להשתוקק מתי לעשות את המצווה לטרוח עבור השי"ת מתי אזכה לקיים מצוות כיבוד אב ואם (הדעה והדיבור רסו, עמ' קמג).

שמן זית קרוש לחנוכה: נאמר בגמרא: "כל השמנים יפים לנר חנוכה, ושמן זית מצווה מן המובחר" (שבת כג,א). דנו הפוסקים לגבי שמן זית קרוש, האם גם הוא מהודר לנר חנוכה: יש אומרים ששמן זית קרוש כשר למהדרין משום שעל ידי ההדלקה שוב נמס, ואין בידינו לדחותו מנר חנוכה כיון שאורו צלול ולכן עדיף משאר השמנים ושעווה, למרות ששמן זית קרוש לא טוב למנורת המקדש, אין צריך שיהיה דימיון שלם (שבט הלוי ט,קמג), ויש מי שאומר שהנס פך השמן היה בשמן קרוש (בירור הלכה-זילבר ו,תרעג). ויש מפקפקים לומר שאינו מצווה מן המובחר, משום שהדלקה עושה מצווה ובשעת ההדלקה אין שיעור שילדק השמן וזה דומה לנר שעווה (תשובות והנהגות ג,ריח), או שעל פי קבלה יש קפידא בדבר (בירור הלכה ו,תרעג).

גם אתה יכול: הריטב"א בפירושו להגדה של פסח בסוף מסכת פסחים כותב שיעקב אבינו נולד עם תאום נודע לשמצה, הוא עשיו הרשע, זה קרה כדי ללמד אותנו: הרי תאומים נולדו באותו מזל הם חיים יחד וחלקים את אותו אופי, סביבה, חינוך וחוויות הילדות. נקודת ההתחלה של יעקב ועשיו שווה, וההבדל ביניהם מתחיל בהמשך הדרך, כשיעקב נוטל את הכלים שקיבל וממנף את עצמו להתרומם רוחנית, ואילו עשיו נוטל את אותם הכלים כדי להפוך לאיש ציד רע מעללים! זה לא כי מי מהם התחיל גבוה יותר זו הבחירה שלהם שעשתה את ההבדל לא תנאי הסביבה. כל יהודי יכול להתעלות ולהצליח, לכל יהודי יש את הכוחות לנצח כל קושי ולהגיע לפסגות הנשאפות (פניני פרשת השבוע ג.תולדות).

מטרות העמותה

כולל אברכים | לימוד טעמי המקרא | בית הוראה | לימוד שירת הבקשות לילדים | קמחא דפסחא